

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
SHARPSTON
prezentate la 17 iulie 2014¹

Cauzele conexate C-148/13-C-150/13

**A (C-148/13), B (C-149/13) și C (150/13)
împotriva
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie**

[cerere de decizie preliminară formulată de Raad van State (Țările de Jos)]

„Sistemul european comun de azil — Directiva 2004/83/CE — Statutul de refugiat — Directiva 2005/85/CE — Evaluarea cererilor de protecție internațională — Evaluarea faptelor și circumstanțelor — Credibilitatea orientării sexuale declarate a unui solicitant”

1. În prezenta cerere de decizie preliminară, Raad van State, Afdeling Bestuursrechtspraak [Consiliul de Stat, Secția de contencios administrativ, denumit în continuare „Raad van State” (Țările de Jos) sau „instanța de trimitere”] ridică o mare problemă conceptuală, referitoare la aspectul dacă dreptul Uniunii limitează acțiunea statelor membre atunci când acestea evaluează cererile de azil adresate de un solicitant care se teme de persecuție în țara de origine ca urmare a orientării sale sexuale. Această chestiune ridică probleme dificile și delicate care privesc, pe de o parte, unele drepturi ale persoanelor, precum identitatea personală și drepturile fundamentale și, pe de altă parte, poziția statelor membre atunci când aplică măsuri de armonizare minimă, și anume Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil² și Directiva privind procedurile de azil³, în cadrul strângerii și aprecierii probelor privind cererile de acordare a statutului de refugiat. Examinarea acestor aspecte dă naștere altor întrebări. Sunt statele membre obligate să accepte orientarea sexuală declarată a unui solicitant? Permite dreptul Uniunii autorităților competente din statele membre să examineze orientarea sexuală declarată a unui solicitant și cum ar trebui să se desfășoare acest proces pentru a fi conform cu drepturile fundamentale? Sunt cererile de azil întemeiate pe orientarea sexuală diferite de cererile întemeiate pe alte motive și ar trebui statele membre să aplice reguli speciale în examinarea unor astfel de cereri?

1 — Limba originală: engleza.

2 — Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate (JO L 304, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 52) (denumită în continuare „Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil”); a se vedea și nota de subsol 13 de mai jos. Această directivă a fost reformată, abrogată și înlocuită prin Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (JO L 337, p. 9), începând cu 21 decembrie 2013.

3 — Directiva 2005/85/CE a Consiliului din 1 decembrie 2005 privind standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat (JO L 326, p. 13, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 242) (denumită în continuare „Directiva privind procedurile de azil”); a se vedea și nota de subsol 13 de mai jos. Această directivă a fost reformată, iar ulterior abrogată și înlocuită cu Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale (JO L 180, p. 60), în vigoare de la 21 iulie 2015.

Dreptul internațional

Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților

2. Articolul 1 secțiunea A alineatul (2) primul paragraf din Convenția de la Geneva⁴ prevede că termenul „refugiat” este aplicabil oricărei persoane care, „în urma unor temeri justificate de a fi persecutată datorită rasei, religiei, naționalității, apartenenței la un anumit grup social sau opiniilor sale politice, se află în afara țării a cărei cetățenie o are și care nu poate sau, datorită acestei temeri, nu dorește protecția acestei țări”.

3. Articolul 3 prevede că dispozițiile Convenției se vor aplica într-o modalitate conformă cu principiul nediscriminării.

Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

4. Articolul 3 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale⁵ interzice tortura și pedepsele sau tratamentele inumane ori degradante. Articolul 8 protejează dreptul la respectarea vieții private și de familie. Articolul 13 prevede dreptul la un recurs efectiv. Articolul 14 interzice discriminarea⁶. Protocolul nr. 7 la CEDO prevede anumite garanții procedurale în cazul expulzării străinilor, inclusiv dreptul străinului de a prezenta motivele care pledează împotriva expulzării sale, dreptul de a solicita reexaminarea cazului său și dreptul de a fi reprezentat în acest scop.

Dreptul Uniunii

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

5. Articolul 1 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”)⁷ prevede că demnitatea umană este inviolabilă și trebuie respectată și protejată. Potrivit articolului 3 alineatul (1), orice persoană are dreptul la integritate fizică și psihică. Articolul 3 alineatul (2) litera (a) prevede că în domeniile medicinei și biologiei trebuie respectat consimțământul liber și în cunoștință de cauză al persoanei interesate, în conformitate cu procedurile prevăzute de lege. Articolul 4 corespunde articolului 3 din CEDO. Articolul 7 prevede: „Orice persoană are dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a secretului comunicațiilor”. Dreptul la azil este garantat la articolul 18 din cartă, cu respectarea normelor Convenției de la Geneva și ale Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene. Articolul 21 interzice discriminarea bazată, printre altele, pe orientarea sexuală. Articolul 41 din cartă se adresează instituțiilor și garantează dreptul la bună administrare⁸. Articolul 52 alineatul (1) prevede că orice restrângere a exercițiului drepturilor și libertăților recunoscute prin cartă trebuie să fie prevăzută de lege și să respecte principii

4 — Convenția privind statutul refugiaților, semnată la Geneva la 28 iulie 1951 [*Recueil des Traités des Nations Unies*, vol. 189, p. 137, nr. 2545 (1954)], a intrat în vigoare la 22 aprilie 1954. Ea a fost completată prin protocolul privind statutul refugiaților, încheiat la New York la 31 ianuarie 1967, care a intrat în vigoare la 4 octombrie 1967. Vom denumi în continuare convenția și protocolul, împreună, „Convenția de la Geneva”.

5 — Semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”).

6 — Drepturile de la care nu se poate deroga, prevăzute la articolul 15 paragraful 2 din CEDO, sunt dreptul la viață (articolul 2), interzicerea torturii, a sclaviei și a muncii forțate (articolul 3 și, respectiv, articolul 4) și dreptul unei persoane de a nu fi pedepsită fără un proces prealabil (articolul 7).

7 — JO 2010, C 83, p. 389.

8 — A se vedea punctul 78 și nota de subsol 83 de mai jos.

proportionalității. Pot fi impuse restrângeri numai în cazul în care acestea sunt necesare și numai dacă răspund efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniune sau necesității protejării drepturilor și libertăților celorlalți. Articolul 52 alineatul (3) prevede că drepturile recunoscute prin cartă trebuie interpretate în conformitate cu drepturile corespunzătoare garantate de CEDO.

Sistemul european comun de azil

6. Sistemul european comun de azil (denumit în continuare „SECA”) a fost lansat după intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam în mai 1999 și este destinat punerii în aplicare a Convenției de la Geneva⁹. Măsurile adoptate în cadrul SECA respectă atât drepturile fundamentale, cât și principiile recunoscute de cartă¹⁰. Cu privire la tratamentul persoanelor care intră în domeniul de aplicare al acestor măsuri, statele membre au obligațiile care decurg din instrumentele de drept internațional care interzic discriminarea¹¹. Obiectivul SECA constă în armonizarea cadrului juridic aplicat în statele membre pe baza unor standarde minime comune. Este de însăși natura măsurilor care prevăd standarde minime ca statele membre să aibă competența de a prevedea sau de a menține condiții mai favorabile¹². SECA a condus la adoptarea unei serii de măsuri¹³.

Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil

7. Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil urmărește să instituie, pentru toate statele membre, standarde minime și criterii comune privind recunoașterea refugiaților și conținutul statutului de refugiat, identificarea persoanelor care au o nevoie reală de protecție internațională și o procedură de acordare a azilului corectă și eficientă¹⁴.

8. Articolul 2 litera (c) din directivă prevede că „«refugiat» înseamnă orice resortisant al unei țări terțe care, ca urmare a unei temeri bine fondate de a fi persecutat din cauza rasei sale, a religiei, naționalității, opiniilor politice sau apartenenței la un anumit grup social se află în afara țării al cărei cetățean este și care nu poate sau, din cauza acestei temeri, nu dorește să solicite protecția respectivei țări sau orice apatrid care, aflându-se din motivele menționate anterior în afara țării în care avea reședința obișnuită, nu poate sau, din cauza acestei temeri, nu dorește să se întoarcă în respectiva țară și care nu intră în domeniul de aplicare a articolului 12”.

9 — A se vedea considerentul (3) al Directivei privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil.

10 — A se vedea considerentul (10) al Directivei privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil și considerentul (8) al Directivei privind procedurile de azil.

11 — A se vedea considerentul (11) al Directivei privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil și, respectiv, considerentul (9) al Directivei privind procedurile de azil.

12 — A se vedea considerentul (8) al Directivei privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil și articolul 3 din aceasta, precum și considerentul (7) al Directivei privind procedurile de azil și articolul 5 din aceasta.

13 — Pe lângă Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil și Directiva privind procedurile de azil, a se vedea Directiva 2001/55/CE a Consiliului din 20 iulie 2001 privind standardele minime pentru acordarea protecției temporare, în cazul unui influx masiv de persoane strămutate, și măsurile de promovare a unui echilibru între eforturile statelor membre pentru primirea acestor persoane și suportarea consecințelor acestei primiri (JO L 212 p. 12, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 179), Directiva 2003/9/CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 de stabilire a standardelor minime pentru primirea solicitanților de azil în statele membre (JO L 31, p. 18, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 48), precum și măsurile cunoscute drept „Sistemul Dublin” (Regulamentele Dublin și Eurodac), în special Regulamentul (CE) nr. 343/2003 al Consiliului din 18 februarie 2003 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de azil prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe (JO L 50, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 56). În anul 2013 au fost adoptate noi dispoziții privind SECA. Am indicat măsurile care înlocuiesc Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil și Directiva privind procedurile de azil la notele de subsol 2 și, respectiv, 3. Nu am enumerat celelalte măsuri noi întrucât aceste instrumente nu sunt direct implicate în cauză.

14 — A se vedea considerentele (1)-(4), (6), (7), (8), (10), (11) și (17) ale Directivei privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil.

9. Articolul 4 este denumit „Evaluarea faptelor și circumstanțelor”. Acesta prevede:

„(1) Statele membre pot considera că este obligația solicitantului să prezinte, de îndată ce este posibil, toate elementele necesare în sprijinul cererii sale de protecție internațională. Statele membre au obligația de a evalua, în cooperare cu solicitantul, elementele relevante ale cererii.

(2) Elementele menționate la alineatul (1) înseamnă informațiile furnizate de solicitant și toate documentele de care acesta dispune privind vârsta sa, trecutul său, inclusiv cel al rudelor relevante, identitatea, cetățenia sau cetățeniile, țara sau țările, precum și localitatea sau localitățile în care a avut reședința anterioară, cererile anterioare de azil, itinerarul, documentele de identitate și de călătorie, precum și motivele care justifică cererea de protecție internațională.

(3) Evaluarea unei cereri de protecție internațională trebuie efectuată individual, ținând seama de următoarele elemente:

- (a) toate faptele relevante privind țara de origine în momentul luării unei decizii privind cererea, inclusiv de actele cu putere de lege și actele administrative ale țării de origine și de modul lor de aplicare;
- (b) informațiile și documentele relevante prezentate de solicitant, inclusiv informațiile care permit să se stabilească dacă solicitantul a făcut sau ar putea face obiectul unei persecuții sau al unor vătămări grave;
- (c) statutul individual și situația personală a solicitantului, inclusiv factori precum trecutul, sexul și vârsta acestuia, pentru a se stabili dacă, ținând seama de situația personală a solicitantului, actele la care solicitantul a fost sau riscă să fie expus ar putea fi considerate o persecuție sau o vătămare gravă;
- (d) faptul că, de când a părăsit țara de origine, solicitantul a întreprins sau nu activități având ca scop unic sau scop principal crearea unor condiții necesare pentru a depune o cerere de protecție internațională, pentru a se stabili dacă respectivele activități ar expune solicitantul la o persecuție sau o vătămare gravă în cazul în care s-ar întoarce în țara de origine;
- (e) faptul că se poate considera că solicitantul ar putea beneficia de protecția unei alte țări în care ar putea solicita cetățenia.

[...]

(5) Atunci când statele membre aplică principiul conform căruia este obligația solicitantului să își susțină cererea și când anumite aspecte din declarațiile solicitantului nu sunt susținute de dovezi documentare sau de altă natură, aceste aspecte nu necesită o confirmare în cazul în care sunt îndeplinite următoarele condiții:

- (a) solicitantul a depus un efort real de a-și susține cererea;
- (b) au fost prezentate toate elementele relevante de care dispune solicitantul și s-a furnizat o explicație satisfăcătoare în ceea ce privește absența unor alte elemente de probă;
- (c) declarațiile solicitantului sunt considerate coerente și plauzibile și nu sunt contrazise de informații generale și specifice cunoscute, relevante pentru cererea sa;
- (d) solicitantul a depus cererea de protecție internațională de îndată ce a fost posibil, cu excepția cazului în care solicitantul poate dovedi un motiv întemeiat pentru care nu a procedat astfel și

(e) credibilitatea generală a solicitantului a putut fi stabilită.”

10. Articolul 9 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil definește actele de persecuție. Aceste acte trebuie să fie suficient de grave prin natura sau prin caracterul lor repetat pentru a constitui o încălcare gravă a drepturilor fundamentale ale omului, în special a drepturilor de la care nu este posibilă nicio derogare (prevăzute la articolul 15 paragraful 2 din CEDO) sau să implice o acumulare de diverse măsuri care să fie suficient de gravă pentru a constitui astfel de încălcări ale drepturilor omului¹⁵. Actele de violență fizică sau psihică, inclusiv violența sexuală, sunt de natură să intre în sfera definiției actelor de persecuție¹⁶. Trebuie să existe o legătură între motivele menționate la articolul 10 și actele de persecuție în sensul articolul 9 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil¹⁷.

11. Articolul 10 este intitulat „Motivele persecuției”. Articolul 10 alineatul (1) litera (d) prevede:

„un grup este considerat un anumit grup social în special atunci când:

- membrii săi împărtășesc o caracteristică înăscută sau o istorie comună ce nu poate fi modificată sau o caracteristică sau o credință atât de fundamentală pentru identitate sau conștiință încât nu ar trebui să i se ceară unei persoane să renunțe la aceasta și
- respectivul grup are o identitate proprie în țara în cauză deoarece este perceput ca fiind diferit de societatea înconjurătoare.

În funcție de condițiile predominante din țara de origine, un grup social specific poate fi un grup ai cărui membri au drept caracteristică comună orientarea sexuală. Orientarea sexuală nu se poate înțelege ca incluzând acte considerate delictive în conformitate cu legislația internă a statelor membre. Aspectele privind egalitatea între bărbați și femei ar putea fi luate în considerare, fără a constitui în sine o prezumție de aplicabilitate a prezentului articol;

[...]

(2) Atunci când se evaluează dacă un solicitant este îndreptățit să se teamă că va fi persecutat, este indiferent dacă posedă efectiv caracteristica legată de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinii politice care stau la originea persecuției, atât timp cât o astfel de caracteristică îi este atribuită de agentul de persecuție”¹⁸.

Directiva privind procedurile de azil

12. Obiectivul Directivei privind procedurile de azil este de a institui un cadru minim cu privire la procedurile de acordare și retragere a statutului de refugiat¹⁹. Aceasta se aplică tuturor cererilor de azil formulate pe teritoriul Uniunii²⁰. Fiecare stat membru trebuie să numească o autoritate decizională responsabilă cu soluționarea cererilor în conformitate cu Directiva privind procedurile de azil²¹.

15 — Articolul 9 alineatul (1).

16 — Articolul 9 alineatul (2).

17 — Articolul 9 alineatul (3).

18 — Motivele de persecuție enumerate la articolul 10 includ noțiunile de rasă, religie, naționalitate și opinii politice.

19 — A se vedea considerentele (2), (3), (5), (7), (8), (10), (13) și (22) ale Directivei privind procedurile de azil.

20 — Articolul 3 alineatul (1).

21 — Articolul 4 alineatul (1).

13. Cerințele privind examinarea cererilor sunt prevăzute la articolul 8. Statele membre se asigură că autoritatea decizională hotărăște în legătură cu cererile de azil după o examinare corespunzătoare. În acest scop, statele membre se asigură că: (a) cererile sunt examinate și deciziile sunt adoptate în mod individual, obiectiv și imparțial; (b) se obțin informații precise și actualizate din surse diferite, cum ar fi Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (denumit în continuare „ICONUR”); (c) personalul care examinează cererile și adoptă hotărârile cunoaște standardele relevante aplicabile în domeniul legislației privind azilul și refugiații²².

14. În cazul respingerii unei cereri, hotărârea trebuie motivată în fapt și în drept [articolul 9 alineatul (2) primul paragraf] și, înainte de adoptarea unei hotărâri de către autoritatea decizională, solicitantului de azil trebuie să i se dea posibilitatea de a avea un interviu personal cu privire la cererea sa de azil cu o persoană competentă, în condiții care îi permit solicitantului să prezinte toate motivele cererii sale (articolul 12).

15. Articolul 13 prevede condițiile privind desfășurarea interviului personal, care în mod normal are loc fără a fi prezenți membrii de familie, în condiții care asigură o confidențialitate corespunzătoare și care permit solicitantului să prezinte toate motivele cererii sale²³. În acest sens, statele membre se asigură că persoana care conduce interviul este suficient de competentă pentru a ține seama de situația personală sau generală în care se înscrie cererea, inclusiv de originea culturală sau de vulnerabilitatea solicitantului, pe cât posibil, și aleg un interpret capabil să asigure o comunicare corespunzătoare între solicitant și persoana care conduce interviul²⁴.

16. Articolul 14 prevede că statele membre se asigură că se întocmește un raport scris cu privire la fiecare interviu personal, care să cuprindă cel puțin informațiile esențiale despre cerere, astfel cum au fost prezentate de solicitant, în conformitate cu articolul 4 alineatul (2) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil și că solicitanții au acces în timp util la raportul privind interviul personal²⁵. Statele membre pot cere solicitantului să aprobe conținutul raportului cu privire la interviul personal²⁶.

17. Statele membre trebuie să ofere solicitanților de azil posibilitatea efectivă de a consulta, pe propria cheltuială, un consilier juridic sau alt consilier, recunoscut ca atare sau autorizat în acest scop în conformitate cu legislația internă, în chestiuni referitoare la cererile lor de azil²⁷.

18. Articolul 23 este intitulat „Procedura de examinare” și face parte din capitolul III din Directiva privind procedurile de azil, care prevede procedurile în primă instanță. Statele membre soluționează cererile de azil în cadrul unei proceduri de examinare în conformitate cu principiile și garanțiile fundamentale din capitolul II din directivă. Acestea se asigură că procedura în cauză se încheie cât mai repede, fără a aduce atingere unei examinări corespunzătoare și complete²⁸.

19. Articolul 39 prevede că statele membre se asigură că solicitanții de azil au dreptul la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe judecătorești, printre altele împotriva unei hotărâri luate cu privire la cererea lor de azil²⁹.

22 — Articolul 8 alineatul (2).

23 — Articolul 13 alineatele (1), (2) și (3).

24 — Articolul 13 alineatul (3) literele (a) și (b).

25 — Articolul 14 alineatele (1) și (2).

26 — Articolul 14 alineatul (3).

27 — Articolul 15 alineatul (1).

28 — Articolul 23 alineatul (2).

29 — Articolul 39 alineatul (1) litera (a).

Dreptul național

20. Potrivit explicațiilor privind reglementările naționale furnizate de instanța de trimitere, revine solicitantului sarcina de a stabili caracterul plauzibil al motivelor pe care se întemeiază cererea de azil și de a furniza informații pertinente în sprijinul acestei cereri. Astfel, autoritățile competente îl invită pe solicitant la două interviuri. Pentru a beneficia de asistență judiciară, solicitanții au acces la serviciile unui interpret și la asistență juridică. Solicitantului i se comunică o înregistrare a interviurilor. Acesta are, astfel, posibilitatea de a solicita modificarea înregistrărilor și de a prezenta informații suplimentare. Ministrul competent ia o decizie cu privire la cererea de azil a solicitantului și îi comunică acestuia decizia pe care urmează să o adopte, înainte ca aceasta să devină definitivă, în această etapă solicitantul putând formula observații scrise. În continuare, ministrul îi notifică solicitantului decizia definitivă, pe care acesta o poate contesta pe calea unei acțiuni în justiție³⁰.

Situația de fapt, procedura și întrebările preliminare

21. A, B și C au prezentat autorităților olandeze cereri de acordare a unor permise de ședere temporară (azil) în temeiul Vreemdelingenwet 2000, având ca motiv o temere bine fondată de persecuție în țările de origine ca urmare a faptului că sunt homosexuali.

22. Anterior, A mai formulase o cerere de acordare a statutului de refugiat întemeiată pe orientarea sa sexuală, pe care ministrul a respins-o ca nefiind credibilă. De asemenea, prin decizia din 12 iulie 2011, ministrul a respins o altă cerere formulată de A privind acordarea statutului de refugiat, considerând că expunerea lui A nu era credibilă. Ministrul a apreciat că faptul că A a lăsat să se înțeleagă că este de acord să fie supus unui test pentru a dovedi că este homosexual nu însemna că trebuia să accepte necondiționat orientarea sexuală declarată de A, fără a proceda la o apreciere a credibilității acestuia.

23. În ceea ce îl privește pe B, ministrul a constatat că cererea acestuia nu era credibilă întrucât era vagă și superficială, atât în ceea ce privește descrierea relației sexuale pe care B o avusese în tinerețe cu un prieten, cât și în ceea ce privește afirmația lui B referitoare la modul în care și-a dat seama că este homosexual. În opinia ministrului, întrucât B provine dintr-o familie și dintr-o țară musulmană în care homosexualitatea nu este acceptată, acesta ar trebui să poată furniza detalii cu privire la sentimentele sale și la modul în care și-a acceptat sexualitatea. Ministrul a respins cererea lui B de acordare a statutului de refugiat printr-o decizie din 1 august 2012.

24. Ministrul a apreciat că susținerea lui C că este homosexual nu era credibilă, întrucât expunerea acestuia nu era coerentă. C a afirmat că abia după ce și-a părăsit țara de origine și-a dat seama că este posibil să fie homosexual. Acesta considera că se simțise astfel încă de la vârsta de 14 sau 15 ani și a informat autoritățile competente cu privire la faptul că avusese o relație sexuală cu un bărbat în Grecia. Cu toate acestea, cererea sa precedentă de acordare a statutului de refugiat se baza pe faptul că avusese probleme în țara de origine din cauza unei relații sexuale cu fiica angajatorului său. Ministrul a considerat că C ar fi putut și ar fi trebuit să își declare orientarea sexuală în procedura precedentă. Ministrul a apreciat că simplul fapt că C a prezentat un film în care acesta întreținea acte sexuale cu un bărbat nu confirma faptul că este homosexual. De asemenea, C nu a reușit să arate în mod clar cum și-a dat seama de orientarea sa sexuală și nu a putut răspunde la unele întrebări precum cele legate de identificarea organizațiilor pentru apărarea drepturilor homosexualilor din Țările de Jos. Ministrul a respins cererea lui C de acordare a statutului de refugiat printr-o decizie din 8 octombrie 2012.

30 — Reglementarea națională figurează la articolul 31 alineatul (1) din Vreemdelingenwet 2000 (Legea din 2000 privind străinii), la articolul 3.111 din Vreemdelingenbesluit 2000 (Decretul din 2000 privind străinii) și la articolul 3.35 din Voorschrift Vreemdelingen 2000 (Regulamentul din 2000 privind străinii). Orientările privind aceste dispoziții sunt cuprinse în Vreemdelingencirculaire 2000 (Circulara din 2000 privind străinii), în special paragrafele C2/2.1, C2/2.1.1, și C14/2.1-C14/2.4.

25. A, B și C au contestat deciziile ministrului în fața judecătorului delegat cu luarea măsurilor provizorii, la Rechtbank 's-Gravenhage (Tribunalul din 's-Gravenhaget, denumit în continuare „Rechtbank”). Acțiunile au fost respinse ca neîntemeiate la 9 septembrie 2011, la 23 august 2012 și, respectiv, la 30 octombrie 2012. În continuare, fiecare dintre reclamanți a formulat apel împotriva hotărârii Rechtbank la Raad van State.

26. În cererea sa de decizie preliminară, instanța de trimitere a avut în vedere în mod expres două cauze în care a fost sesizată Curtea, Y³¹, în care s-a pronunțat deja o hotărâre, și X și alții³² (trimisă de Raad van State la 18 aprilie 2012), care era pendinte în fața Curții. În cea de a doua cauză se solicitau, printre altele, clarificări cu privire la aspectul dacă resortisanții străini de orientare homosexuală formează un anumit grup social, în sensul articolului 10 alineatul (1) litera (d) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil. Apelurile din procedura principală au fost suspendate până la soluționarea cauzei X și alții.

27. În procedura principală, A, B și C au arătat că ministrul a săvârșit o eroare în adoptarea deciziei, întrucât nu și-a întemeiat considerațiile referitoare la homosexualitatea solicitanților pe declarațiile acestora privind orientarea sexuală. Aceștia au susținut că poziția ministrului era contrară articolelor 1, 3, 4, 7 și 21 din cartă, în măsura în care echivala cu negarea orientării sexuale declarate.

28. Instanța de trimitere a apreciat că verificarea unei orientări sexuale declarate este mai complexă decât verificarea altor motive de persecuție enumerate la articolul 10 alineatul (1) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil. În această privință, ea a observat că verificarea orientării sexuale nu este realizată în mod uniform în statele membre³³. Totuși, aceasta a considerat îndoielnice susținerile solicitanților în sensul că ministrul era obligat să accepte orientarea sexuală declarată și că nu avea dreptul să o examineze. În lumina acestor considerații din Hotărârea Y și din Hotărârea X și alții (cauză pendinte la data respectivă), Raad van State a solicitat clarificări cu privire la aspectul dacă dreptul Uniunii impune limite în ceea ce privește ancheta pe care o pot efectua autoritățile naționale competente referitor la orientarea sexuală declarată a unui solicitant al statutului de refugiat. Prin urmare, aceasta a adresat Curții următoarea întrebare preliminară:

„Care sunt limitele pe care le impun [Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil] și [carta], în special articolele 3 și 7 din aceasta, în privința modalităților în care trebuie apreciată credibilitatea unei orientări sexuale declarate, și se deosebesc aceste limite de cele valabile pentru aprecierea credibilității celorlalte motive de persecuție, iar în caz afirmativ, în ce privință?”

29. Au prezentat observații scrise A și B, ICONUR, Țările de Jos, Belgia, Republica Cehă, Franța, Germania, Grecia și Comisia Europeană. Cu excepția lui B, a Republicii Cehe și a Germaniei, toate părțile au prezentat observații orale în ședința din 25 februarie 2014.

31 — Hotărârea Y (C-71/11 și C-99/11, EU:C:2012:518), privind noțiunea de convingeri religioase în temeiul articolului 10 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil.

32 — Hotărârea X și alții (C-199/12-C-201/12, EU:C:2013:720).

33 — A se vedea raportul „Fleeing homophobia – cereri de azil legate de orientarea sexuală și de identitatea de gen în Europa”, publicat de Sabine Jansen și de Thomas Spijkerboer (denumit în continuare „Fleeing homophobia”), Vrije Universiteit Amsterdam, 2011.

Analiză

Considerații introductive

30. Potrivit unei jurisprudențe constante, Convenția de la Geneva constituie elementul-cheie al sistemului juridic internațional de protecție a refugiaților. Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil a fost adoptată pentru a ajuta autoritățile competente ale statelor membre să aplice această convenție întemeindu-se pe noțiuni și pe criterii comune³⁴. Prin urmare, această directivă trebuie interpretată în lumina structurii generale și a scopului acesteia, cu respectarea Convenției de la Geneva și a altor tratate în domeniu, menționate la articolul 78 alineatul (1) TFUE. De asemenea, Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil trebuie interpretată cu respectarea drepturilor recunoscute de cartă³⁵.

31. În cadrul SECA, Directiva privind procedurile de azil stabilește un cadru comun de garanții menite să asigure respectarea deplină a Convenției de la Geneva și a drepturilor fundamentale în ceea ce privește procedurile de acordare și de retragere a statutului de refugiat din statele membre³⁶.

32. Cu toate acestea, nici Directiva privind procedurile de azil, nici Convenția de la Geneva sau cartă nu conțin norme specifice cu privire la modalitatea de apreciere a credibilității unei persoane care solicită acordarea statutului de refugiat pentru oricare dintre motivele enumerate la articolul 10 alineatul (1) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil, inclusiv acela că aparține unui anumit grup social ca urmare a orientării sale homosexuale. Această apreciere intră, astfel, în domeniul de aplicare al reglementărilor naționale;³⁷ însă, dreptul Uniunii poate limita marja de apreciere a statelor membre cu privire la regulile pe care le pot aplica în cadrul aprecierii credibilității solicitanților de azil.

Recunoașterea statutului de refugiat

33. Astfel cum explică instanța de trimitere, prezenta cerere de decizie preliminară apare în contextul unei cereri precedente, prezentată de aceeași instanță în cauza X și alții³⁸. Anumite aspecte referitoare la interpretarea Directivei privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil, în măsura în care se aplică cererilor de acordare a statutului de refugiat întemeiate pe orientarea sexuală, au fost lămurite prin hotărârea pronunțată de Curte în această cauză. Curtea a confirmat că orientarea sexuală reprezintă un motiv care permite solicitantului să invoce faptul că aparține unui anumit grup social, în sensul articolului 10 alineatul (1) litera (d) din această directivă³⁹. Curtea a explicat că nu ar fi de așteptat ca astfel de solicitanți să se comporte într-un anumit mod, de exemplu prin manifestarea unei anumite rețineri în exprimarea orientării lor sexuale sau prin disimularea acesteia în țara de origine⁴⁰. În ceea ce privește aprecierea aspectului dacă există o temere bine fondată de persecuție, Curtea a reținut că autoritățile competente trebuie să determine dacă circumstanțele stabilite constituie sau nu constituie o amenințare de o asemenea natură încât persoana vizată să poată avea temerea fondată, în raport cu situația sa personală, că va fi supusă în mod real unor acte de

34 — Hotărârea Salahadin Abdulla și alții (C-175/08, C-176/08, C-178/08 și C-179/08, EU:C:2010:105, punctul 52, Hotărârea Y, citată la nota de subsol 31, punctul 47, și Hotărârea X și alții, citată la nota de subsol 32, punctul 39).

35 — Hotărârea X și alții, citată la nota de subsol 32, punctul 40. A se vedea de asemenea articolul 10 din cartă.

36 — A se vedea considerentele (2), (3), (5), (7) și (8) ale Directivei privind procedurile de azil și articolul 1 din aceasta. A se vedea de asemenea Hotărârea Samba Diouf (C-69/10, EU:C:2011:524, punctul 34).

37 — A se vedea jurisprudența începând cu Hotărârea Rewe-Zentralfinanz și Rewe-Zentral (33/76, EU:C:1976:188, punctul 5), precum și, mai recent, Hotărârea Unibet (EU:C:2007:163, punctul 39).

38 — A se vedea punctul 28 de mai sus.

39 — Hotărârea X și alții (EU:C:2013:720, citată la nota de subsol 32 de mai sus, punctele 46 și 47).

40 — Hotărârea X și alții (EU:C:2013:720, citată la nota de subsol 32 de mai sus, punctele 67-69).

persecuție⁴¹. Aprecierea importanței riscului trebuie, în toate cazurile, realizată cu vigilență și cu prudență și se întemeiază numai pe o evaluare concretă a faptelor și circumstanțelor, în conformitate cu normele cuprinse în special la articolul 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil⁴².

34. Problema în cauză trebuie examinată în acest context. Prin urmare, aceasta nu impune Curții, de exemplu, să decidă dacă un solicitant care demonstrează că este homosexual trebuie automat să obțină statutul de refugiat într-un stat membru. Măsurile prevăzute în mecanismul directivei presupun mai degrabă să se stabilească în primul rând dacă solicitantul este membru al unui anumit grup social⁴³. De asemenea, protecția este acordată în cazurile în care, deși solicitanții nu sunt membri ai acelui grup (în speță, de homosexuali), aceștia sunt percepuți ca atare⁴⁴. În continuare, trebuie să se determine dacă solicitantul respectiv are o temere bine fondată de persecuție⁴⁵.

35. Cererea de decizie preliminară prezentată de instanța de trimitere nu indică dacă articolul 10 alineatul (2) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil este în discuție ca atare. Contextul în care se ridică problema este minimal și, în consecință, destul de abstract. Prin urmare, ne vom concentra asupra aspectului dacă dreptul Uniunii permite autorităților naționale competente să examineze (mai degrabă decât să dea pur și simplu crezare spuselor solicitantului) dacă acesta este membru al unui anumit grup social în sensul articolului 10 alineatul (1) litera (d), ca urmare a homosexualității sale, asupra modului în care ar trebui să se efectueze verificarea, precum și asupra aspectului dacă există limite în ceea ce privește modalitățile de apreciere a acestui aspect.

Orientare sexuală declarată de persoana în cauză

36. Toți cei care au prezentat observații în fața Curții sunt de acord cu faptul că sexualitatea unei persoane este un subiect extrem de complex, care face parte integrantă din identitatea personală a acesteia și intră în sfera vieții sale private. De asemenea, toate părțile sunt de acord că nu există o metodă obiectivă pentru a verifica orientarea sexuală declarată a unei persoane. Există însă opinii divergente cu privire la aspectul dacă autoritățile competente ale unui stat membru ar trebui să verifice dacă un solicitant este homosexual și, prin urmare, membru al unui anumit grup social, în sensul articolului 10 alineatul (1) litera (d) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil.

37. Atât A, cât și B susțin că doar solicitantul însuși este capabil să își definească propria sexualitate și că ar fi contrar dreptului la viață privată⁴⁶ ca autoritățile competente din statele membre să verifice orientarea sexuală declarată a unei persoane. A arată că nu există nici caracteristici generale specifice homosexualității, și nici vreun consens cu privire la factorii care influențează o astfel de orientare sexuală. În acest context, autoritățile naționale nu sunt competente să substituie propria apreciere declarației solicitantului privind orientarea sa sexuală. Toate statele membre care au prezentat observații Curții pretind că autoritățile lor naționale respective rămân competente să examineze credibilitatea orientării sexuale declarate a unui solicitant. Comisia susține acest punct de vedere,

41 — Hotărârea X și alții (EU:C:2013:720, citată la nota de subsol 32 de mai sus, punctul 72) și jurisprudența citată.

42 — Hotărârea X și alții (EU:C:2013:720, citată la nota de subsol 32 de mai sus, punctul 73) și jurisprudența citată.

43 — Articolul 10 alineatul (1) litera (d) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil.

44 — Articolul 10 alineatul (2) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil.

45 — Articolul 2 litera (c) și articolul 9 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil.

46 — Astfel cum este interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea de la Strasbourg”).

arătând că acesta este conform cu articolul 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil. ICONUR arată că verificarea declarației unui solicitant referitoare la orientarea sa sexuală constituie un element normal al aprecierii faptelor în astfel de cazuri și ar trebui să constituie punctul de plecare în examinarea acestui aspect⁴⁷.

38. Împărtășim și noi punctul de vedere potrivit căruia orientarea sexuală a unei persoane este o chestiune complexă, legată indisolubil de identitatea acesteia și care intră în sfera vieții private a acesteia. Astfel, aspectul dacă orientarea sexuală declarată a unei persoane ar trebui să fie acceptată în lipsa oricărei alte examinări de către autoritățile naționale competente ar trebui apreciat în următorul context. În primul rând, dreptul la viață privată este garantat de articolul 7 din cartă, iar protecția împotriva discriminării bazate pe motive care includ orientarea sexuală este prevăzută expres la articolul 21 alineatul (1). Aceste drepturi corespund articolului 8 coroborat, dacă este necesar, cu articolul 14 din CEDO⁴⁸. Cu toate acestea, ele nu fac parte din categoria drepturilor de la care nu se poate deroga⁴⁹. În al doilea rând, Curtea de la Strasbourg a decis că noțiunea „viață privată” este amplă și că nu se pretează la o definiție exhaustivă. Aceasta acoperă integritatea fizică și psihică a unei persoane, incluzând elemente precum orientarea sexuală și viața sexuală, care intră în sfera personală protejată de articolul 8 din CEDO⁵⁰.

39. În al treilea rând, în cauze privind identitatea de gen și transsexualitatea, Curtea de la Strasbourg a statuat că noțiunea de autonomie personală reprezintă un principiu important, care se află la baza garanțiilor prevăzute la articolul 8 din CEDO⁵¹. Deși este adevărat că problemele ridicate în cadrul jurisprudenței respective nu sunt exact aceleași cu cele care intervin în cazul orientării sexuale, considerăm că această jurisprudență furnizează indicații prețioase⁵². Curtea de la Strasbourg nu a avut ocazia să decidă dacă articolul 8 din CEDO garantează dreptul de a solicita ca orientarea sexuală pretinsă să nu fie examinată de autoritățile competente, în special în contextul unei cereri de acordare a statutului de refugiat. Interpretăm jurisprudența existentă în sensul că, întrucât noțiunea de autonomie personală constituie un principiu important care stă la baza interpretării protecției acordate de articolul 8 din CEDO, persoanele au dreptul de a-și defini propria identitate, inclusiv propria orientare sexuală.

40. Prin urmare, definirea de către un solicitant a orientării sale sexuale trebuie să aibă un rol important în cadrul procesului de evaluare a cererilor de acordare a statutului de refugiat întemeiate pe articolul 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil. Suntem de acord cu ICONUR că astfel de declarații ar trebui cel puțin să constituie punctul de plecare al procesului de evaluare. Sunt însă statele membre împiedicate să verifice astfel de declarații?

47 — În ceea ce privește intervenția (utilă) a ICONUR, remarcăm faptul că paragraful 7 din Principiile directoare nr. 9 ale ICONUR privind protecția internațională (denumite în continuare „Principiile directoare ale ICONUR”) se referă la Principiile de la Yogyakarta privind aplicarea dreptului internațional în domeniul drepturilor omului în legătură cu orientările sexuale și identitatea de gen (denumite în continuare „Principiile de la Yogyakarta”), adoptate în anul 2007. Principiile de la Yogyakarta nu au forță juridică obligatorie, dar reflectă totuși principii consacrate ale dreptului internațional. În cadrul paragrafului 4 din preambulul Principiilor de la Yogyakarta, sintagma „orientare sexuală” se referă la „capacitatea unei persoane de a simți o profundă atracție emoțională, afectivă și sexuală față de persoane de același gen, de gen diferit sau care nu aparțin doar unui singur gen, precum și la capacitatea de a întreține relații intime și sexuale cu acestea”.

48 — Curtea de la Strasbourg a examinat o serie de cauze privind discriminarea bazată pe orientarea sexuală în sfera vieții private și de familie; a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea X și alții împotriva Austriei [GC], nr. 19010/07, § 92, precum și jurisprudența citată, *Recueil des arrêts et décisions*, 2013, referitoare la interpretarea articolului 8 din CEDO, atât individual, cât și coroborat cu articolul 14 din CEDO.

49 — A se vedea nota de subsol 6 de mai sus.

50 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Van Kück împotriva Germaniei din 12 septembrie 2003, nr. 35968/97, § 69, precum și jurisprudența citată, *Recueil des arrêts et décisions*, 2013-VII.

51 — Hotărârea Van Kück împotriva Germaniei, citată la nota de subsol 50 de mai sus, § 69 și 73-75.

52 — A se vedea de exemplu Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Christine Goodwin împotriva Regatului Unit [GC], nr. 28957/95, *Recueil des arrêts et décisions*, 2002-VI, și Hotărârea Van Kück împotriva Germaniei, citată la nota de subsol 50 de mai sus. În Hotărârea Goodwin se pune problema dacă, prin faptul că nu a recunoscut schimbarea de sex a reclamantei, Regatul Unit a nesocotit anumite obligații, în special pe cea de a-i asigura reclamantei drepturile la viață privată. În cauza Van Kück, reclamanta pretindea că hotărârile instanțelor germane și procedurile aferente, prin care i s-au respins cererile de rambursare a cheltuielilor medicale efectuate în vederea schimbării de sex, îi încălcau, printre altele, dreptul la viață privată în măsura în care instanțele solicitau să se probeze că schimbarea sexului era singurul tratament posibil în situația ei.

Evaluare în temeiul Directivei privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil

41. Articolul 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil impune statelor membre să evalueze toate cererile de acordare a protecției internaționale. Nu se face distincție între diferitele motive de persecuție enumerate la articolul 10 din această directivă. Rezultă că persoanele care solicită acordarea statutului de refugiat pentru motivul că sunt homosexuali și aparțin unui anumit grup social, în sensul articolului 10 alineatul (1) litera (d), nu sunt exceptate de la procesul de evaluare prevăzut de directivă⁵³.

42. Articolul 4 alineatul (1) permite statelor membre să impună solicitantului „să prezente, de îndată ce este posibil, toate elementele necesare în sprijinul cererii sale de protecție internațională”⁵⁴. De asemenea, această dispoziție impune statelor membre obligația pozitivă de a coopera cu solicitantul în vederea evaluării elementelor relevante ale cererii sale. Evaluarea ar trebui să fie individuală și să țină cont de statutul individual și de situația personală a solicitantului⁵⁵. Articolul 4 alineatul (5) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil recunoaște faptul că un solicitant poate să nu fie întotdeauna capabil să își susțină cererea cu dovezi documentare sau de altă natură. De aceea, astfel de dovezi nu sunt necesare atunci când sunt întrunite cumulativ condițiile prevăzute la articolul 4 alineatul (5) literele (a)-(e)⁵⁶.

43. Atunci când un solicitant invocă articolul 10 alineatul (1) litera (d) din directivă, solicitând acordarea statutului de refugiat pentru motivul că este membru al unui anumit grup social ca urmare a orientării sale sexuale, este practic inevitabil – din punctul nostru de vedere – să nu intervină articolul 4 alineatul (5) din directivă. O orientare sexuală declarată nu poate fi verificată în mod obiectiv și este improbabil să existe dovezi documentare sau de altă natură care să susțină propria declarație a solicitantului cu privire la orientarea sa sexuală⁵⁷. Prin urmare, credibilitatea devine o chestiune esențială.

44. Este aprecierea credibilității solicitantului conformă cu carta și cu respectarea drepturilor fundamentale?

45. Considerăm că da.

46. Articolul 18 din cartă garantează dreptul de azil, cu respectarea normelor Convenției de la Geneva și a tratatelor. Nu există un drept corespunzător în CEDO, deși articolul 1 din Protocolul nr. 7 prevede anumite garanții procedurale cu privire la expulzarea străinilor. În ceea ce privește cererile de acordare a statutului de refugiat, Curtea de la Strasbourg a recunoscut că, în temeiul dreptului internațional (sub rezerva obligațiilor care rezultă din tratate), statele contractante au dreptul de a controla, pe teritoriul lor, intrarea, șederea și expulzarea străinilor. Acest fapt nu este surprinzător⁵⁸. În aplicarea unei politici de azil, statelor membre le revine sarcina de a stabili ce persoane au o nevoie reală de protecție și de a le accepta ca refugiați. În mod corespunzător, acestea au dreptul să refuze asistența solicitanților de azil falși.

53 — A se vedea considerentul (11) al Directivei privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil și principiul nediscriminării consfințit la articolul 3 din Convenția de la Geneva și la articolul 21 din cartă.

54 — Elementele menționate la articolul 4 alineatul (1) sunt prezentate detaliat la articolul 4 alineatul (2), a se vedea punctul 9 de mai sus. A se vedea de asemenea Hotărârea M. (C-277/11, EU:C:2012:744, punctul 73).

55 — Articolul 4 alineatul (3) litera (c) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil. A se vedea de asemenea articolul 8 alineatul (2) din Directiva privind procedurile de azil.

56 — A se vedea punctul 9 de mai sus.

57 — A se vedea punctele 60 și 61 de mai jos.

58 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea F.N. și alții împotriva Suediei din 18 decembrie 2012, nr. 28774/09, § 65 și jurisprudența citată.

47. Aspectul dacă un solicitant este membru al unui anumit grup social în sensul articolului 10 alineatul (1) litera (d) [sau este perceput ca atare, fapt care atrage aplicarea articolului 10 alineatul (2)] este legat indisolubil de problema dacă acesta are o temere bine fondată de persecuție⁵⁹. Aprecierea existenței unui risc real trebuie în mod necesar să fie riguroasă⁶⁰ și să se efectueze cu vigilență și prudență. În astfel de cazuri, problemele în litigiu sunt legate de integritatea persoanei, de libertățile individuale și de valorile fundamentale ale Uniunii Europene⁶¹.

48. Deși orientarea sexuală declarată a unui solicitant trebuie în mod necesar să constituie întotdeauna un punct de plecare, autoritățile naționale competente au dreptul de a examina acest element al cererii, împreună cu toate celelalte elemente, pentru a aprecia dacă acesta are o temere bine fondată de persecuție, în sensul Directivei privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil și al Convenției de la Geneva.

49. Prin urmare, rezultă în mod inevitabil că cererile de acordare a statutului de refugiat întemeiate pe orientarea sexuală, ca orice alte cereri de acordare a statutului de refugiat, sunt supuse unui proces de evaluare în conformitate cu articolul 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil. Această evaluare trebuie însă să se desfășoare într-o modalitate care respectă drepturile persoanei garantate de cartă (de altfel, părțile sunt de acord asupra acestui aspect.)

Aprecierea credibilității

50. Nici Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil, nici Directiva privind procedurile de azil nu conțin dispoziții speciale referitoare la modul în care trebuie apreciată credibilitatea unui solicitant. Astfel, poziția de principiu este că, în lipsa unei reglementări a Uniunii în materie, revine ordinii juridice interne a fiecărui stat membru sarcina de a stabili condițiile procedurale aplicabile acțiunilor în justiție destinate să asigure protecția conferită de dreptul Uniunii⁶².

51. Această poziție de principiu face obiectul unor limite în dreptul Uniunii?

52. A și B susțin că, în cadrul oricărei aprecieri, este necesar să se stabilească faptele care rezultă din expunerea făcută de solicitant în sprijinul cererii sale de acordare a statutului de refugiat și că scopul etapei următoare (procedura cooperării dintre solicitant și autoritățile naționale) este de a se stabili dacă aceste fapte pot fi confirmate. Nu li se poate impune solicitanților să își susțină cererile de acordare a statutului de refugiat într-un mod care aduce atingere demnității sau integrității lor personale. Prin urmare, metode precum examinările medicale, interogarea solicitantului cu privire la experiențele sale sexuale sau compararea acestuia cu stereotipuri homosexuale nu sunt conforme cu cartă⁶³.

53. Țările de Jos subliniază că articolul 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil nu face nicio precizare cu privire la modul în care ar trebui examinată declarația unui solicitant referitoare la propria sexualitate. Prin urmare, revine statelor membre sarcina de a-l stabili prin reglementările lor naționale. Republica Cehă arată că ar trebui folosite metodele cele mai puțin invazive pentru viața privată a unui solicitant. Nu ar trebui însă exclusă recurgerea la alte proceduri în cazul în care metode mai puțin severe nu stabilesc credibilitatea solicitantului și dacă acesta consimte. Guvernele francez, german și elen sunt de acord că principiile directe ale ICONUR conțin indicații utile cu privire la procesul de apreciere a credibilității. Germania arată că utilizarea de teste pseudomedicale sau faptul de a impune solicitanților să întrețină acte sexuale

59 — În sensul articolului 2 alineatul (1) litera (c) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil.

60 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea M.K.N. împotriva Suediei din 27 iunie 2013, nr. 72413/10, § 27 și jurisprudența citată.

61 — Hotărârea Salahadin Abdulla și alții (EU:C:2010:105, citată la nota de subsol 34 de mai sus, punctul 90).

62 — A se vedea de exemplu Hotărârea Agrokonsulting-04 (C-93/12, EU:C:2013:432, punctul 36).

63 — Solicitanții se referă la articolele 1, 3, 4 (drepturile de la care nu se poate deroga), 7, 18, 19, 21 și 41 din cartă.

pentru a se stabili orientarea sexuală a acestora ar fi contrară articolului 1 din cartă. Guvernul belgian susține, de asemenea, principiile directe ale ICONUR, afirmând că nu este necesar să se verifice clinic sau științific orientarea sexuală a unui solicitant. Ceea ce contează este dacă expunerea solicitantului este plauzibilă. Dreptul la viață privată este deja luat în considerare în mod adecvat în textul Directivei privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil și al Directivei privind procedurile de azil. Prin urmare, acest drept nu poate fi invocat încă o dată pentru a diminua rigurozitatea aprecierii sau pentru a crea o mai mare flexibilitate în cadrul reglementărilor în favoarea solicitanților de azil care se pretind homosexuali.

54. ICONUR împarte diversele metode de apreciere a credibilității în cauză în două categorii. Pe unele dintre acestea, care sunt contrare cartei în orice situație, le descrie ca aflându-se pe „lista neagră”. Acestea cuprind: interogatoriul invaziv privind detalii legate de practicile sexuale ale solicitantului, examinările medicale sau pseudomedicale și cerințele abuzive în materie de probe, precum faptul de a cere solicitanților să prezinte fotografii în care întrețin acte sexuale. Cea de a doua categorie identificată de ICONUR este descrisă ca fiind „lista gri”; aceasta se referă la practici care, atunci când nu sunt aplicate într-un mod adecvat sau sensibil, riscă să fie contrare cartei. Lista gri include practici precum faptul de a concluziona că solicitantul nu este credibil întrucât nu a invocat orientarea sa sexuală ca temei al cererii de acordare a statutului de refugiat formulate inițial sau întrucât nu a oferit un răspuns corect la întrebări de cultură generală, de exemplu cu privire la organizațiile care reprezintă homosexualii în țara în care se solicită azilul. Lista gri a ICONUR cuprinde, de asemenea, procedurile naționale care nu oferă solicitantului posibilitatea de a explica elementele care nu par credibile.

55. Comisia arată că Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil nu stabilește limite cu privire la tipul de dovezi care ar putea fi prezentate în susținerea cererii de acordare a statutului de refugiat. Totuși, strângerea dovezilor ar trebui efectuată într-un mod care respectă drepturile fundamentale ale solicitanților. Metodele degradante sau contrare demnității umane, precum testele pseudomedicale sau evaluarea pe bază de stereotipuri, sunt contrare atât Directivei privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil, cât și cartei. Comisia consideră că nu este posibil să se ofere indicații generale care să le depășească pe cele furnizate deja la articolul 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil și la articolele 3 și 7 din cartă.

56. Este adevărat că Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil nu reglementează expres marja de apreciere a statelor membre cu privire la practicile sau metodele de apreciere a credibilității solicitantului. Aceasta nu înseamnă, însă, în opinia noastră, că dreptul Uniunii nu stabilește limite cu privire la această marjă de apreciere.

57. Carta prevede standardele generale care trebuie aplicate în vederea punerii în aplicare a oricărei directive. Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil armonizează prin introducerea unor standarde minime privind obținerea statutului de refugiat în cadrul Uniunii Europene⁶⁴. Dacă statele membre ar aplica practici larg divergente în evaluarea unor astfel de cereri, acest fapt ar dăuna SECA și, în special, Sistemului Dublin. Nu ar fi de dorit ca diferențele de punere în aplicare să conducă la situația în care cererile ar avea șanse mai mari de succes într-o jurisdicție decât în alta ca urmare a faptului că cerințele în materie de probe ar fi mai ușor de îndeplinit.

58. Pentru a oferi instanței de trimitere un răspuns util, considerăm că este necesară identificarea practicilor contrare dreptului Uniunii. Observațiile ICONUR sunt extrem de utile în acest sens. Nu am preluat însă sintagmele „lista neagră” sau „lista gri” din două motive. În primul rând, întocmirea unei liste negre presupune stabilirea unor norme imperative cu aplicabilitate generală, sarcină

64 — Articolul 1 din aceasta.

adecvată mai degrabă pentru legiuitor. În al doilea rând, în contextul procedurilor în cauză, o astfel de etichetare nu ar aduce clarificări și nu ar oferi o mai mare siguranță juridică întrucât aprecierea realizată de Curte în cadrul procedurii prevăzute la articol 267 TFUE se limitează la elementele care îi sunt prezentate și nu ar fi clar dacă s-a intenționat ca aceste liste să fie ilustrative sau exhaustive.

59. Ar trebui să arătăm, de asemenea, că nu suntem de acord cu poziția guvernului belgian, în măsura în care considerăm că problema creează o mai mare flexibilitate în favoarea persoanelor care solicită acordarea statutului de refugiat pentru motive legate de orientarea sexuală. Se pune mai degrabă problema de a stabili cadrul de acțiune al statelor membre în aplicarea Directivei privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil și a Directivei privind procedurile de azil. În consecință, vom identifica în continuare practicile pe care le considerăm contrare articolului 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil, interpretat în lumina cartei.

60. În cadrul Uniunii Europene, homosexualitatea nu mai este considerată o problemă medicală sau psihologică⁶⁵. Nu există nicio examinare medicală recunoscută care să permită să se stabilească orientarea sexuală a unei persoane. În ceea ce privește dreptul la viață privată, nu poate exista vreo ingerință în dreptul unei persoane la orientarea sa sexuală decât atunci când aceasta este, printre altele, prevăzută de lege și respectă principiul proporționalității⁶⁶.

61. Întrucât homosexualitatea nu este o problemă medicală, niciun pretins test medical care urmărește să determine orientarea sexuală a unui solicitant nu poate fi considerat, în opinia noastră, conform cu articolul 3 din cartă. Acesta nu ar respecta nici cerința proporționalității [articolul 52 alineatul (1)] în raport cu încălcarea dreptului la viață privată și de familie întrucât, prin definiție, un astfel de test nu poate realiza obiectivul stabilirii orientării sexuale a unei persoane. Rezultă că testele medicale nu pot fi utilizate în scopul stabilirii credibilității unui solicitant, întrucât încalcă articolele 3 și 7 din cartă⁶⁷.

62. În observațiile lor, guvernul german și ICONUR au comentat în special testul pseudomedical de falometrie⁶⁸. Din cele prezentate de noi la punctele 60 și 61 de mai sus, care se aplică *mutatis mutandis* unor astfel de teste pseudomedicale, rezultă că le considerăm interzise de articolele 3 și 7 din cartă. Falometria este o modalitate de verificare a orientării homosexuale extrem de îndoielnică. În primul rând, aceasta presupune ca autoritățile naționale competente să faciliteze furnizarea de materiale pornografice pentru a permite desfășurarea unor astfel de teste. În al doilea rând, aceasta ignoră faptul că mintea umană este un instrument puternic și că reacția fizică a solicitantului la materialul prezentat acestuia ar putea fi provocată de faptul că persoana își imaginează ceva diferit de imaginea care îi este arătată. Asemenea teste nu permit să se distingă solicitanții reali de cei falși și sunt astfel atât ineficiente, cât și contrare drepturilor fundamentale.

65 — În Clasificarea Internațională a Maladiilor CIM-9 (1977) a OMS, homosexualitatea era clasificată drept boală psihică; aceasta a fost eliminată din CIM-10, adoptată de cea de a patruzeci și treia Adunare Mondială a Sănătății la 17 mai 1990. Clasificarea Internațională a Maladiilor (CIM) reprezintă instrumentul de diagnostic de referință în scopuri epidemiologice, de gestiune a sănătății și clinice.

66 — Articolul 7 coroborat cu articolul 52 alineatul (1) din cartă.

67 — Testele medicale utilizate fără consimțământul solicitantului ar putea încălca articolele 1 și 4 din cartă. Acestea ar fi în mod evident incompatibile cu articolul 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil, întrucât sunt incompatibile cu principiul cooperării. În Hotărârea Jalloh împotriva Germaniei [Curtea Europeană a Drepturilor Omului, (GC), nr. 54810/00, *Recueil des arrêts et décisions*, 2006-IX], Curtea de la Strasbourg a prezentat principiile generale de interpretare a articolului 3 din CEDO (care corespunde articolului 4 din cartă) în ceea ce privește efectuarea examinărilor medicale. Relele tratamente trebuie să atingă un nivel minim de gravitate pentru a putea intra în domeniul de aplicare al articolului 3. Această apreciere este relativă; ea depinde de toate circumstanțele cauzei în discuție și este supusă unor exigențe ridicate în materie de probe, dincolo de orice îndoială rezonabilă (a se vedea paragraful 67). În aprecierea sa, Curtea de la Strasbourg a luat în considerare, de asemenea, aspectul dacă scopul tratamentului medical era de a umili și de a înjosi persoana în cauză (a se vedea și paragrafele 68 și 69-74).

68 — Testele falometrice se bazează pe reacția fizică a persoanei la pornografie, care poate include materiale referitoare la heterosexuali sau homosexuali (bărbați sau femei). A se vedea de asemenea paragraful 6.3.5 din raportul „Fleeing homophobia”, menționat la nota de subsol 33 de mai sus.

63. Considerăm că și întrebările explicite privind activitățile și înclinațiile sexuale ale unui solicitant sunt contrare articolelor 3 și 7 din cartă. Prin însăși natura lor, aceste întrebări încalcă integritatea persoanei, garantată la articolul 3 alineatul (1) din cartă. Acestea sunt intruzive și încalcă obligația de respectare a vieții private și de familie. Mai mult, forța lor probantă în contextul cererii de acordare a statutului de refugiat este discutabilă. În primul rând, un solicitant fals poate inventa cu ușurință informațiile necesare. În al doilea rând, o astfel de practică poate întâmpina ostilitatea anumitor persoane (inclusiv a solicitanților reali) și poate, astfel, dăuna principiului cooperării dintre solicitant și autoritățile naționale [articolul 4 alineatul (1) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil].

64. Mai mult, în Hotărârea X și alții, Curtea a statuat că, referitor la exprimarea orientării sexuale, nimic din textul articolului 10 alineatul (1) litera (d) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil nu indică faptul că legiuitorul Uniunii a intenționat să excludă din domeniul de aplicare al acestei dispoziții anumite alte tipuri de acte sau de forme de expresie legate de orientarea sexuală⁶⁹. Astfel, articolul 10 alineatul (1) litera (d) din directivă nu prevede limitări cu privire la atitudinea pe care membrii unui anumit grup social o pot adopta în raport cu identitatea sau cu comportamentele care intră sau nu intră în sfera noțiunii de orientare sexuală în sensul acestei dispoziții⁷⁰.

65. Aceasta ne determină să credem că, astfel, Curtea a recunoscut faptul că autoritățile competente nu ar trebui să examineze cererile de acordare a statutului de refugiat pe baza unui arhetip homosexual. Din păcate, o examinare bazată pe întrebări privind activitățile sexuale ale unui solicitant ar implica într-adevăr că aceste autorități își întemeiază aprecierea pe prezumții stereotipice legate de comportamentul homosexual. Astfel de întrebări nu sunt de natură să distingă solicitanții reali de solicitanții falși, care s-au informat pentru a-și pregăti cererea și sunt, în consecință, inadecvate și disproporționate în sensul articolului 52 alineatul (1) din cartă.

66. În opinia noastră, faptul de a impune solicitanților să prezinte dovezi precum filme sau fotografii sau de a le cere să întrețină acte sexuale pentru a demonstra orientarea sexuală pe care o au este în mod clar contrar articolului 7 din cartă. Adăugăm faptul că, din nou, forța probantă a unor astfel de dovezi este îndoielnică, întrucât ele pot fi improvizate dacă este necesar și nu permit să se distingă solicitanții reali de cei falși.

67. Chiar dacă un solicitant consimte la vreuna dintre cele trei practici (examinări medicale⁷¹, interogatoriu intruziv sau furnizare de dovezi explicite), acest fapt nu schimbă cu nimic analiza noastră. Faptul că solicitantul consimte la un test medical pentru a dovedi ceva (homosexualitatea) care nu reprezintă o problemă medicală recunoscută (i) nu poate repara încălcarea articolului 3 din cartă, (ii) nu ar amplifica forța probantă a dovezilor obținute și (iii) nu poate face ca încălcarea drepturilor garantate de articolul 7 din cartă să devină proporțională în sensul articolului 52 alineatul (1). De asemenea, avem îndoieli serioase cu privire la aspectul dacă, în astfel de împrejurări, se poate într-adevăr considera că un solicitant, care este partea vulnerabilă în procedura solicitării statutului de refugiat, a dat autorităților naționale un consimțământ pe deplin liber și în cunoștință de cauză.

68. Toate părțile care au prezentat observații Curții admit că orientarea sexuală este o problemă complexă. În consecință, procedând la aprecierea credibilității, autoritățile naționale nu ar trebui să aplice cererilor solicitanților noțiuni stereotipice. Determinarea nu ar trebui să se întemeieze pe prezumția că există răspunsuri „corecte” și „incorecte” la întrebările examinatorului – de exemplu, faptul că un solicitant nu este credibil dacă nu a avut sentimente de anxietate când a realizat că este

69 — În afara acelor acte considerate delictive în conformitate cu legislația internă a statelor membre; a se vedea punctul 67. A se vedea de asemenea punctul 34 de mai sus.

70 — A se vedea Hotărârea X și alții (EU:C:2013:720, citată la nota de subsol 32 de mai sus, punctul 68).

71 — A se vedea articolul 3 alineatul (2) litera (a) din cartă.

mai degrabă homosexual decât heterosexual sau că pare să nu aibă cunoștință despre probleme politice sau despre anumite activități care îi privesc pe homosexuali. Astfel de practici sunt contrare articolului 4 alineatul (3) litera (c) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil, care impune autorităților competente să țină seama de statutul individual și de situația personală a solicitantului respectiv. Pentru claritate, adăugăm că scopul interviului este de a invita solicitantul să își expună argumentele. Dacă, procedând astfel, acesta dorește din proprie inițiativă să detalieze, de exemplu, anumite informații sexuale care îl privesc, această situație se distinge de cea în care autoritățile competente sunt cele care îi adresează astfel de întrebări. Revine însă în continuare acestor autorități sarcina de a aprecia credibilitatea sa, ținând cont de faptul că informațiile de această natură nu pot conduce la stabilirea orientării sexuale a acestuia. În această privință atrag atenția asupra principiilor directe ale ICONUR.

69. În concluzie, considerăm că, întrucât nu este posibil să se determine în mod definitiv orientarea sexuală a unei persoane, practicile care urmăresc aceasta nu ar trebui să aibă niciun rol în procesul de evaluare prevăzut la articolul 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil. Astfel de practici încalcă articolele 3 și 7 din cartă. În funcție de împrejurările cauzei, acestea ar putea încălca și alte drepturi garantate de cartă. Evaluarea efectuată pentru a decide asupra acordării statutului de refugiat ar trebui să se concentreze mai degrabă asupra aspectului dacă solicitantul este credibil. Aceasta înseamnă că este necesar să se examineze dacă expunerea acestuia este plauzibilă și coerentă.

Procesul de apreciere a credibilității

70. Credibilitatea unui solicitant este apreciată în primul rând de autoritățile naționale competente (procedură denumită în continuare „procedura în primă instanță”), a căror decizie poate face obiectul unui control judiciar în cazul în care solicitantul atacă această decizie în fața instanțelor naționale competente.

71. Principiile fundamentale și garanțiile procedurii în primă instanță se regăsesc în capitolul II din Directiva privind procedurile de azil⁷². Statele membre se asigură că autoritatea decizională⁷³ hotărăște în legătură cu cererile de azil după o examinare corespunzătoare⁷⁴. Solicitanților trebuie să li se dea posibilitatea să se prezinte la un interviu personal înainte de adoptarea unei hotărâri de către autoritatea decizională⁷⁵. Cerințele cu privire la interviul personal sunt prezentate la articolul 13 din Directiva privind procedurile de azil. Acestea includ faptul că interviurile personale trebuie să se desfășoare în condiții care îi permit solicitantului să prezinte toate motivele cererii sale. În consecință, state membre trebuie să se asigure că funcționarii care conduc astfel de interviuri sunt suficient de competenți, iar solicitanții au acces la serviciile unui interpret care să îi asiste⁷⁶.

72. În ceea ce privește aprecierea credibilității, B arată că, în cazul în care Curtea nu acceptă faptul că problema orientării sexuale a unui solicitant ar trebui stabilită pur și simplu pe baza declarației acestuia, atunci sarcina probei ar trebui să fie răsturnată, astfel încât autoritățile competente să fie cele care să dovedească faptul că acesta nu este homosexual.

72 — Această directivă are ca obiect să stabilească standarde minime în ce privește procedura de acordare și de retragere a statutului de refugiat în statele membre; a se vedea articolul 1.

73 — Noțiunea „autoritate decizională” intră în sfera noțiunii „autorități competente” din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil.

74 — Cerințele privind examinarea sunt prezentate la articolul 8 alineatul (2) literele (a)-(c) din Directiva privind procedurile de azil. A se vedea de asemenea articolele 9-11 din această directivă, referitoare la cerințele privind deciziile autorității decizionale, garanțiile acordate solicitanților și obligațiile solicitanților.

75 — Articolul 12 alineatul (1) din Directiva privind procedurile de azil.

76 — Articolul 13 alineatul (3) din Directiva privind procedurile de azil.

73. Nu suntem de acord cu acest punct de vedere. Procesul de cooperare prevăzut la articolul 4 alineatul (1) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil nu este unul judiciar. Este mai degrabă o oportunitate pentru solicitant să își prezente expunerea și dovezile de care dispune, iar pentru autoritățile competente să strângă informații, să îl vadă și să îl asculte pe solicitant, să îi evalueze comportamentul și să examineze caracterul plauzibil și coerența expunerii sale. Termenul „cooperare” presupune ca ambele părți să conlucreze în vederea atingerii unui obiectiv comun⁷⁷. Este adevărat că această dispoziție permite statelor membre să impună solicitantului să prezinte elementele necesare în sprijinul cererii sale. Nu rezultă însă că ar fi conformă cu articolul 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil impunerea unor cerințe în materie probatorie care ar face practic imposibilă sau excesiv de dificilă prezentarea de către solicitant a elementelor necesare în sprijinul cererii sale în conformitate cu Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil (de exemplu, un standard deosebit de ridicat în materie probatorie, precum cerința dovedirii dincolo de orice îndoială rezonabilă, sau un standard specific materiei penale sau delictuale)⁷⁸. Solicitantului nu ar trebui să i se impună nici să „dovedească” orientarea sa sexuală potrivit vreunor alte standarde (diferite), întrucât acest aspect nu poate fi dovedit ca atare. În consecință, este important ca funcționarul care efectuează evaluarea să aibă posibilitatea de a-l vedea pe solicitant expunându-și punctul de vedere sau cel puțin să dispună de un raport complet privind conduita acestuia în cursul examinării (preferăm prima ipoteză).

74. Solicitanții reali ai statutului de refugiat ajung să solicite azil pentru că au suferit o traumă și au trecut prin situații dificile și dureroase. Adesea este necesar să li se acorde beneficiul îndoielii atunci când se examinează credibilitatea declarațiilor acestora și documentele prezentate în sprijinul lor. Ni se pare că pe acest principiu se întemeiază articolul 4 alineatul (1) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil. Totuși, atunci când informațiile prezentate furnizează motive temeinice pentru a se pune la îndoială veridicitatea susținerilor unui solicitant de azil, persoana în cauză trebuie să ofere o explicație satisfăcătoare pentru pretense discrepante⁷⁹.

75. Atunci când autoritățile competente consideră îndoielnică credibilitatea unui solicitant, ar trebui să îi aducă la cunoștință acest fapt înainte de a face o constatare contrară?

76. Directiva privind procedurile de azil nu prevede vreo astfel de cerință. Articolul 14 alineatul (1) impune doar întocmirea și punerea la dispoziția solicitantului a unui raport cu privire la interviul personal, care să cuprindă „cel puțin” informațiile esențiale despre cerere. În plus, statul membru poate solicita persoanei în cauză să aprobe conținutul acestuia, aspectele asupra cărora nu este de acord putând fi consemnate, dacă este cazul, în dosarul personal. Se urmărește astfel să se asigure solicitantului posibilitatea de a rectifica anumite elemente fie înainte ca decizia să fie adoptată, fie, în caz contrar, după adoptarea acesteia, în cadrul unei căi de atac. De asemenea, atunci când cererea de acordare a statutului de refugiat este respinsă, hotărârea în cauză trebuie motivată și trebuie furnizate informații despre posibilitățile de a ataca hotărârea respectivă (articolul 9 din Directiva privind procedurile de azil).

77 — A se vedea Concluziile avocatului general Bot în cauza M. (EU:C:2012:253, citată la nota de subsol 54, punctul 59).

78 — A se vedea de exemplu Hotărârea San Giorgio (199/82, EU:C:1983:318, punctul 14, referitoare la norme naționale care impuneau mijloace de probă care aveau ca efect să facă practic imposibilă asigurarea rambursării taxelor percepute cu nerespectarea dreptului (la momentul respectiv) comunitar. În această privință, potrivit unei jurisprudențe constante, principiul efectivității interzice unui stat membru să facă imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii; a se vedea Hotărârea Littlewoods Retail și alții (C-591/10, EU:C:2012:478, punctul 28 și jurisprudența citată).

79 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea din 20 decembrie 2011, J. H. împotriva Regatului Unit, nr. 48839/09, § 50 și jurisprudența citată.

77. Aceste proceduri⁸⁰ sunt menite să asigure solicitantului o audiere echitabilă în primă instanță. Solicitantul are posibilitatea de a-și expune cauza și de a atrage atenția autorităților competente asupra altor elemente în etapa interviului personal. Totuși, din Directiva privind procedurile de azil nu rezultă clar dacă legiuitorul a avut în vedere în mod special măsura în care aprecierea credibilității poate fi determinantă în cazuri precum cele din procedura principală, în care solicitarea acordării statutului de refugiat se întemeiază pe orientarea sexuală a solicitantului însă homosexualitatea declarată a acestuia nu este susținută de nicio dovadă. În astfel de cazuri, comportamentul solicitantului în prezentarea expunerii sale are aceeași importanță ca expunerea în sine. Directiva privind procedurile de azil nu impune ca determinarea să se facă de către funcționarul care conduce interviul (conform articolelor 12 și 13 din această directivă). Astfel, determinarea se poate efectua de către un funcționar care nu l-a văzut și nu l-a ascultat pe solicitant, prin intermediul unui dosar care poate conține un raport cu spații albe, ceea ce indică faptul că solicitantul nu a răspuns la întrebările legate de comportamentul său sexual ori nu a dovedit cunoștințe în materie de drepturi ale homosexualilor. Dacă înregistrarea video a interviurilor ar putea contribui într-o oarecare măsură la atenuarea acestei probleme, aceasta nu este ea însăși lipsită de riscuri, în special într-un domeniu atât de sensibil.

78. În cauza M.⁸¹, Curtea a statuat că respectarea dreptului la bună administrare include dreptul oricărei persoane de a fi ascultată și este necesară chiar și atunci când reglementarea aplicabilă nu prevede expres o astfel de cerință procedurală⁸². De asemenea, acest drept garantează oricărei persoane posibilitatea de a-și face cunoscut în mod util și efectiv punctul de vedere în cadrul procedurii administrative și înainte de adoptarea oricărei decizii care ar putea să aducă atingere intereselor sale⁸³.

79. În funcție de circumstanțele cauzei, omisiunea de a (i) informa un solicitant despre faptul că cererea sa riscă să fie respinsă întrucât autoritățile competente se îndoiesc de credibilitatea sa, de a-i (ii) comunica acestuia motivele pe care se întemeiază această opinie și de a-i (iii) da posibilitatea de a formula un răspuns în legătură aceste preocupări ar putea avea ca efect încălcarea acestei cerințe procedurale.

80. În cazurile în discuție în procedurile principale, instanța de trimitere explică faptul că, potrivit normelor de procedură aplicate în Țările de Jos, solicitanților respectivi ar trebui să li se dea posibilitatea să prezinte observații asupra concluziilor autorităților competente referitoare la problema credibilității. Sub rezerva verificării de către instanța de trimitere a faptului că aceasta a fost într-adevăr situația în cauză, nu am înclina să credem că în aceste cazuri a avut loc o astfel de încălcare.

81. Articolul 4 alineatul (5) litera (b) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil prevede că atunci când anumite aspecte din declarațiile unui solicitant nu sunt susținute de dovezi de altă natură, ar trebui prezentate toate elementele relevante de care dispune solicitantul și ar trebui să se furnizeze o explicație satisfăcătoare în ceea ce privește absența unor alte elemente de probă. Aceasta ne determină să credem că procedurile de acordare a statutului de refugiat trebuie să asigure solicitanților posibilitatea de a răspunde în mod concret la întrebările care vizează credibilitatea lor în situația în care singura dovadă a orientării lor sexuale este propria declarație.

80 — Articolul 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil coroborat cu Directiva privind procedurile de azil.

81 — EU:C:2012:744, citată la nota de subsol 54.

82 — Hotărârea M., EU:C:2012:744, citată la nota de subsol 54 de mai sus, punctele 83 și 86 și jurisprudența citată.

83 — Hotărârea M., EU:C:2012:744, citată la nota de subsol 54 de mai sus, punctul 87. Articolul 41 din cartă, ca atare, se adresează exclusiv instituțiilor Uniunii, nu și statelor membre; a se vedea de exemplu Hotărârea Cicala (C-482/10, EU:C:2011:868, punctul 28). Totuși, astfel cum a explicat Curtea în Hotărârea M., statele membre sunt supuse principiilor generale consfințite prin această dispoziție.

82. Ni s-ar părea atât recomandabil, cât și prudent ca statele membre să asigure solicitanților posibilitatea de a răspunde unor preocupări concrete legate de credibilitatea lor în cadrul fazei administrative (sau procedura în primă instanță), înainte ca autoritățile decizionale să adopte o hotărâre definitivă.

83. Atât A, cât și B contestă descrierea de către instanța de trimitere a modului în care Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil și Directiva privind procedurile de azil au fost transpuse în dreptul național, precum și procesul de evaluare a cererilor de acordare a statutului de refugiat în Țările de Jos, în special sistemul de control judiciar al deciziilor autorităților naționale competente. În ceea ce îl privește, guvernul olandez arată că apreciază descrierea instanței de trimitere ca fiind documentată și exactă. Instanța de trimitere a indicat că instanțele sesizate cu acțiunile formulate de cei trei solicitanți împotriva deciziilor ministrului au examinat problema credibilității fiecăruia.

84. Atunci când lipsa de credibilitate a solicitantului reprezintă motivul respingerii unei cereri de acordare a statutului de refugiat, intensitatea controlului deciziei administrative potrivnice este o chestiune de principiu. Ar trebui un astfel de control să se limiteze la elemente de drept sau ar trebui să se extindă la examinarea mijloacelor de probă? Această problemă nu a fost ridicată de instanța de trimitere în cauză și, prin urmare, nu o vom examina aici. De asemenea, întrucât scopul procedurii deciziei preliminare nu este de a examina dacă Țările de Jos nu și-au îndeplinit obligațiile în ceea ce privește transpunerea fie a Directivei privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil, fie a Directivei privind procedurile de azil (nefiind vorba despre o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor), Curtea nu este chemată să se pronunțe asupra divergențelor de opinii dintre A, B și guvernul Țărilor de Jos cu privire la sistemul în vigoare⁸⁴.

85. Sunt limitele impuse de dreptul Uniunii cu privire la aprecierea credibilității cererilor de acordare a statutului de refugiat întemeiate pe orientarea sexuală diferite de cele aplicabile cererilor întemeiate pe alte motive de persecuție din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil?

86. În opinia noastră răspunsul este negativ.

87. Carta prevede contextul general pentru interpretarea atât a Directivei privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil, cât și a Directivei privind procedurile de azil, în ceea ce privește toate motivele de persecuție menționate la articolul 10 din cea dintâi. Pot fi invocate drepturi fundamentale diferite în legătură cu motive diferite. De exemplu, dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie (articolul 10 din cartă) ar putea fi invocat în mod logic în cadrul unei cereri de acordare a statutului de refugiat întemeiate pe motive de persecuție religioasă⁸⁵. Totuși, în toate cererile de acordare a statutului de refugiat, evaluarea faptelor și circumstanțelor este supusă condițiilor prevăzute la articolul 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil și în Directiva privind procedurile de azil. Acest punct de vedere este conform cu principiul nediscriminării consacrat la articolul 3 din Convenția de la Geneva și la articolul 21 din cartă. Vidurile legislative pe care le-am identificat ar fi de asemenea relevante pentru cererile întemeiate pe oricare dintre motivele de persecuție enumerate la articolul 10 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil, în măsura în care credibilitatea solicitantului este problema centrală atunci când există puține probe de coroborare sau chiar niciuna.

88. Am subliniat deja faptul că întrebarea instanței de trimitere este formulată în termeni abstracți și că Curtea dispune de foarte puține elemente cu privire la circumstanțele cazurilor individuale din procedurile principale. Pentru o analiză exhaustivă, propun comentariile care urmează.

84 — Hotărârea Sjöbergand și Gerdin (C-447/08 și C-448/08, EU:C:2010:415, punctul 45).

85 — Articolul 10 alineatul (2) litera (b) din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil.

89. A a arătat autorităților naționale competente că acceptă să fie supus unei examinări pentru a dovedi orientarea sa homosexuală. În opinia noastră însă, ar fi contrar articolelor 3 și 7 din cartă ca autoritățile respective să accepte o astfel de procedură pentru a stabili orientarea sexuală a acestuia.

90. Ministrul a respins cererea lui B întrucât (i) a considerat expunerea lui B inadecvată și întrucât (ii) B nu răspundea așteptărilor legate de modul în care un bărbat homosexual provenind dintr-o familie musulmană și dintr-o țară în care homosexualitatea nu este acceptată ar putea reacționa atunci când își dă seama că este el însuși homosexual. În măsura în care decizia ministrului s-a întemeiat pe punctul (i), revine instanței naționale competente, în calitate de unică instanță care examinează situația de fapt, sarcina de a stabili dacă B a avut posibilitatea să furnizeze toate informațiile relevante în conformitate cu articolul 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil. Pentru a asigura respectarea dreptului lui B la bună administrare, este important ca autoritățile naționale să se asigure că B a fost informat cu privire la aspectele asupra cărora expunerea sa a fost considerată insuficientă și că i s-a acordat posibilitatea de a răspunde acestor preocupări. Totuși, referitor la punctul (ii), ar fi contrar articolului 4 alineatul (3) litera (c) din directivă ca autoritățile naționale să își întemeieze hotărârea exclusiv pe prezumția stereotipică potrivit căreia, întrucât B este musulman și provine dintr-o țară în care homosexualitatea nu este acceptată, expunerea sa nu poate fi credibilă în lipsa unei descrieri detaliate a sentimentelor sale și a modului în care și-a acceptat homosexualitatea.

91. Ministrul a respins cererea lui C întrucât a considerat (i) că era incoerentă, (ii) că îi lipseau informații în măsura în care C nu a descris în mod clar modul în care și-a dat seama că este homosexual și (iii) că un film în care C întreținea un act sexual cu un bărbat nu a demonstrat orientarea homosexuală a acestuia. Referitor la punctele (i) și (ii), în măsura în care decizia ministrului se întemeiază pe acestea, revine instanței naționale, în calitate de unică instanță care examinează situația de fapt, sarcina de a stabili dacă lui C i s-a dat în mod adecvat posibilitatea de a furniza toate informațiile pertinente în conformitate cu articolul 4 din Directiva privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească solicitanții de azil. Pentru a asigura respectarea dreptului lui C la bună administrare, este important ca autoritățile naționale să se asigure că C a fost informat cu privire la aspectele asupra cărora expunerea sa a fost considerată insuficientă și că i s-a acordat posibilitatea de a răspunde acestor preocupări. În ceea ce privește punctul (iii), considerăm că ar fi contrar articolelor 3 și 7 din cartă ca autoritățile competente să accepte ca dovadă din partea lui C un film în care acesta întreține un act sexual.

92. În sfârșit, sugerăm că ar fi atât recomandabil, cât și prudent, să li se asigure celor trei solicitanți posibilitatea de a răspunde oricăror întrebări concrete privind credibilitatea lor în cadrul fazei administrative (sau procedura în primă instanță), înainte ca autoritățile decizionale să adopte o hotărâre definitivă, precum și ca funcționarul căruia îi aparține decizia să fi putut observa (de preferință) comportamentul lor la momentul prezentării expunerii fiecăruia, sau cel puțin să dispună de informații cu privire la comportamentul lor pe parcursul procedurii interviului.

Concluzie

93. În lumina considerațiilor de mai sus, propunem Curții să răspundă la întrebarea adresată de Raad van State (Țările de Jos) după cum urmează:

„Atunci când o cerere de acordare a statutului de refugiat, prezentată în conformitate cu Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 (privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate) și evaluată în conformitate cu normele prevăzute de Directiva 2005/85/CE a Consiliului din 1 decembrie 2005 (privind standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat) este întemeiată pe

motivul că solicitantul aparține unui anumit grup social ca urmare a orientării sale sexuale, în sensul articolului 10 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2004/83, această cerere face obiectul unei evaluări a faptelor și circumstanțelor în sensul articolului 4 din Directiva 2004/83. Scopul acestei evaluări este de a stabili dacă expunerea solicitantului este credibilă, iar în cadrul examinării autoritățile competente trebuie să respecte Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în special articolele 3 și 7 din aceasta.

Declarația unui solicitant cu privire la pretinsa sa orientare sexuală este un element important care trebuie luat în considerare. În schimb, practici precum examinările medicale, examinările pseudomedicale, interogatoriile intruzive privind activitățile sexuale ale unui solicitant și acceptarea unor dovezi explicite care îl prezintă pe solicitant întreținând acte sexuale sunt contrare articolelor 3 și 7 din cartă, iar întrebările de ordin general adresate de autoritățile competente, bazate pe stereotipuri cu privire la homosexuali, sunt incompatibile cu evaluarea individuală a faptelor, impusă de articolul 4 alineatul (3) litera (c) din Directiva 2004/83.”